

Prve ocene učinka nove uredbe o razdelitvi dohodka

v podjetjih Bosne in Hercegovine

Prve ocene o izvajanju uredbe o razdelitvi skupnih dohodkov gospodarskih organizacij zatrjujejo, da bo podjetjem Bosne in Hercegovine ostalo za njihove sklade ali za prosto razpolaganje milijardo 690 milijonov din več. Od tega bo šlo na račun zveze milijardo 450 milijonov, 260 milijonov pa na račun sredstev republike.

Okrog milijardo 200 milijonov odpade na podjetja prve skupine, na podjetja druge skupine pa okrog 500 milijonov.

Nova uredba ne določa radikalnejših sprememb v razdelitvi dohodka za prvo skupino, razen da je na breme zveznega davka določen poseben delež teh podjetij pri dobičku, pa zato zajema ta skupina sorazmerno manj novih sredstev glede na to, da je v njej najpomembnejši del bosansko hercegovaškega gospodarstva. Vendar bo že ta prvi korak, ki je prva etapa v iskanju spodbudnejšega načina razdelitve dohodka, pomenil že letos močno stimulacijo za podjetja.

Za drugo skupino so spremembe znatno večje in pomenijo v neki meri popolnoma nov način razdelitve skupnega dohodka. Čeprav sodelujejo ta podjetja v skupnem gospodarstvu z manj kakor 25 %, povedo prvi računi, da bodo imela po planu sorazmerno večji dotok lastnih sredstev. Če pa bodo izkoristila tudi rezerve, bodo možni še boljši rezultati.

Številni primeri kažejo, da bodo pogosto različno uspela podjetja iste veje. Premogovniki v Bosni in Hercegovini bodo povečali s prehodom na rudarski prispevek namesto prejšnjega zveznega davka na dobiček in zveznega progresivnega obdavčenja vse svoje prejemke (plačni sklad in sklad za samostojno razpolaganje) od 4 milijarde 836 milijonov na 5 mi-

lijard 185 milijonov. Skupno povečanje znaša 328 milijonov. Toda premogovnik »Kreka« — katerega stopnja rudarskega prispevka znaša 11,7 odstotka (pod republiškimi povprečjem) — bo dobil 200 milijonov, Banovići s stopnjo 37,2 odstotka bodo dobili 62 milijonov, Breza s stopnjo 37 odstotkov pa 40 milijonov. Vsi drugi premogovniki imajo le 26 milijonov. Nekateri, kakor Mostar in Zenica, bodo dobili celo manj, če ne bodo boljše izkoristili rezerve.

Zvezni dohodki od premogovnikov so za 257 milijonov ali za 5 odstotkov manjši, kakor je bilo planirano po starem sistemu razdelitve.

Čeprav plača Vareš 30 milijonov manj, bo zveza dobila pri rudniku železa z rudarskim prispevkom za 47 milijonov več, in to zaradi Ljubije, ki je visoko rentabilna.

Tudi boksitni rudniki bodo dali zvezi 25 milijonov več kakor prej, lastni skladi pa bodo ostali enaki, kolikor ne bodo boljše izkoristili rezerv. Druga podjetja, ki nimajo rudarskega prispevka in zato tudi ne kakršnega koli zveznega davka, so v znatno boljšem položaju.

Nova razdelitev znatno povečuje tudi investicijske sklade komun, ki bodo samo pri premogovnikih porasli od 492 milijonov na milijardo 90 milijonov dinarjev.

No, za podjetja in občine pa so največja prednost mnogo večje možnosti, ki jim jih odpira spodbudnejši način delitve skupnega dohodka. A tudi s stališča skupnosti pomeni spodbuda za izkoriščanje vseh rezerv v zmogljivostih, materialu in delovni sili najvažnejšo karakteristiko novega načina razdelitve skupnega dohodka.

Ivica Bodnaruk

ZAPOSLENOST STROJEGRADNJE NA HRVATSKEM

Da bi dobil vpogled v stanje podjetij strojegradnje, je izvedel sekretariat za industrijo izvršnega sveta Hrvatske anketo v 17 važnejših podjetij te veje. Iz sklenjenih pogodb je razvidno, da imajo nekatere tovarne zelo dobre možnosti za zaposlitev svojih zmogljivosti do konca leta. Podjetja kakor »Djuro Djaković« iz Slavonskega Broda, »Vulkan« z Reke, »Olt« v Osijeku in »Jedinstvo« v Jankomiru imajo že sedaj sklenjene pogodbe za skoraj vso proizvodnjo.

Tovarne »Tekstilstroj« v Zagrebu, »Dallit« in »Bratstvo« so na slabšem, kar se tiče sklenitve pogodb, v podjetjih pa upajo, da se bo to stanje popravilo. Pri nekaterih izmed teh je problem osvoboditev dela sredstev amortizacijskih skladov, medtem ko druge čakajo na odobritev srednjeročnega kredita za nakup strojne opreme.

Nekaj težji je položaj v »Torpeduc«, »Jugoturbini« in Tovarni motorjev, katerih prodaja izdelkov je otežkočena zaradi izbire. Zato si »Torpeduc« in »Jugoturbina« intenzivno prizadevata, da bi obvladala proizvodnjo novih tip dizelovih motorjev, s katerimi bi izpolnila svojo proizvodnjo in razširila izbiro za tržišče. Tovarna motorjev v Zagrebu si prizadeva osvojiti proizvodnjo motociklov, s čimer bi lahko nadomestila primanjkljaj pri plasmaju stabilnih bencinskih motorjev.

Kakor je razvidno, so kooperacije in razširitev proizvodnje z osvajanjem novih izdelkov pripomogle posameznim podjetjem strojegradnje, da so našla po tudi v novih pogojih. Pri nekaterih gre ta preusmeritev in prilagajevanje potrebam tržišča bolj počasi, kljub temu pa je rešitev teh problemov že mogoče videti.

D. P.

Seminar o delovni storilnosti na delavski univerzi

V centru za izobraževanje kadrov v gospodarstvu pri beograjski delavski univerzi so organizirali seminarje, ki so namenjeni vodilnim kadrom v gospodarstvu. Seminarji so štirje, in to za voditelje podjetij, za organe delavskega upravljanja, za vodje obratov in seminar za izboljšanje poslovanja podjetij.

Seminarji trajajo teden dni in jim vsakokrat prisostvujejo člani 21 kolektivov iz Beograda. Tako bodo ti seminarji zajeli vsa podjetja na ozemlju Beograda in Pančeva. Ta ciklus seminarjev, ki se je začel sredi januarja, se bo končal okrog 15. junija letos, nato pa ga bodo nadaljevali septembra.

Sekretariat za kmetijstvo Hrvatske je izdelal načrt pravilnika o plačah ribičev. Po tem načrtu naj bi se plače obračunavale po uspehu, ki ga dosežejo ribiči pri ribolovu.

V »Crveni zastavi« v Kragujevcu so izvedli povečanje plač tako, da so predvsem popravili sedanja nesorazmerja v nagrajevanju. Tako so spremenili »stare« tarifne postavke (tarifne postavke, ki so jih uvažali naknadno so bile običajno višje), visokokvalificiranemu osebju pa so povišali plače za povprečno 15 odstotkov, ker so bile prej nižje kakor v drugih sorodnih podjetjih. Pri kvalificiranem osebju znaša povišanje 7%, pri nekvalificiranem pa 4%.

Gibanje delovne storilnosti v tekstilni tovarni »Beograd«

Delovna storilnost v tekstilni tovarni »Beograd«, izražena v proizvodnji tkanine na eno zaposleno osebo, je nenehno naraščala od l. 1945 do danes. Tako so leta 1945 izdelali na eno osebo 1740, leta 1956 pa 4571 kvadratnih metrov tkanine.

Dnevni učinek na osebo se je povečal v tkalnici od 23,7 kvadratnega metra v decembru leta 1953 na 52,5 kvadratnega metra v istem mesecu lani. V istem razdobju so v tkalnici zmanjšali odstotek odpadkov v proizvodnji, ki je leta 1953 v povprečju znašal 4,2 na 2,4 odstotka v l. 1956. Z boljšo delovno organizacijo so zmanjšali v tem oddelku tudi zastoje: od 7,5 odstotka na 6,2 odstotka.

Zadovoljive rezultate v povečanju delovne storilnosti so dosegli tudi v oddelku predilnice. Naslednja tabela kaže stalni porast produktivnosti v predilnici:

leto	kilogramov na delavca in uro
1951	0.880
1952	0.960

leto	kilogramov na delavca in uro
1953	1.075
1954	1.188
1955	1.220
1956	1.258

Z boljšo organizacijo in preskrbo in z večjim prizadevanjem delavcev so tudi tu zmanjšali zastoje v delu od 20,6 odstotka v letu 1954 na 10 odstotkov v letu 1956, odpadki pa so v istem času zmanjšali od povprečno 8,85 odstotka na 5,88 odstotka.

Evidenco o delovni storilnosti so v minulem razdobju vodili v tej tovarni predvsem vodje proizvodnih oddelkov, ki so se razen vodij tovarne največ ukvarjali tudi z analizo produktivnosti v svojih oddelkih. Od januarja letos je organizirana analitična skupina, katere naloga je proučevati probleme produktivnosti in delovne organizacije. Mislijo, da bi morali uvesti za proučevanje in primerjanje produktivnosti tekstilnih podjetij enotno obratno evidenco. To bo olajšalo primerjavo rezultatov, ugotavljanje lastnih težav in uporabljanje pozitivnih izkušenj drugih podjetij.